

Kem w Lipowie

Lokalizacja:

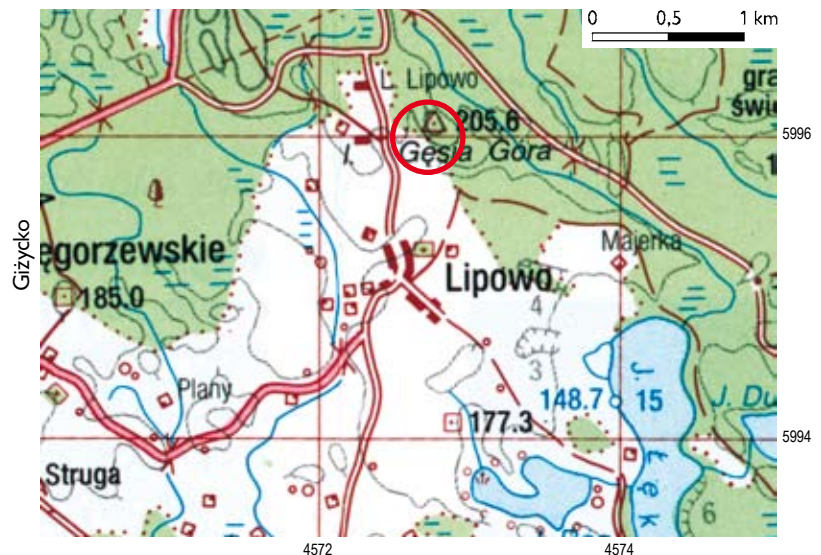
województwo warmińsko-mazurskie
powiat giżycki
gmina Kruklanki
miejscowość Lipowo

Rejon geograficzny:

Pojezierze Wschodniobałtyckie
Pojezierze Mazurskie
Pojezierze Ełckie

Jednostka geologiczna:

platforma wschodnioeuropejska
wyniesienie mazurskie
złodowacenie Wisły

Na wyniesieniu mazurskim, w rejonie Puszczy Boreckiej, znajduje się niewielka osada Lipowo, na północ od której usytuowane jest wzniesienie zwane Gęsią Górą (205,6 m n.p.m.). Jest to forma geomorfologiczna - kem, związany ze wzgórzem morenowym, należącym do ciągu takich wzniesień wyznaczających kolejne fazy regresji lądolodu stadiału pomorskiego, złodowacenia Wisły. Procesy te miały miejsce w plejstocenie, około 15 tysięcy lat temu.

Obszar Puszczy Boreckiej obfituje w liczne obniżenia, ciek i niewielkie dolinki, a amplituda wysokości nie przekracza tutaj 100 m. Jest to teren tzw. wysoczyzny – obszaru ukształtowanego w czasie deglacjacji polegającej na wytapianiu materiału morenowego ze stagnujących bądź martwych mas lodowcowych. W budowie wewnętrznej wysoczyzny biorą udział naprzemianległe utwory zbudowane z glin zwałowych i osadów fluwioglacjalnych (rzeczno-lodowcowych), pomiędzy którymi znaleźć można także wtrącenia osadów limonoglacjalnych (jeziorno-lodowcowych) oraz fragmenty kier lodowcowych.

Na terenie Puszczy Boreckiej występują: wzniesienia sandrowe, doliny wód roztopowych oraz liczne kemy. Te ostatnie tworzą wzniesienia do wysokości 200-220 m n.p.m., zazwyczaj przykryte osadami powstałymi w czasie deglacjacji lądolodu. Kemy powstają w otwartych szczelinach lodowcowych, podczas stagnacji lądolodu, lub gdy stawał się martwy.

- 1 Kem w Gęskiej Górze zbudowany jest z osadów piaszczysto-żwirowych. Ma on charakterystyczną, podłużną formę o przebiegu północno-zachodnim - południowo-wschodnim, i podcięty jest od północy doliną wód roztopowych. W wyrobisku, mającym rozciągłość 120 metrów i wysokość skarpy dochodzącą do 20 m, odsłaniają się cyklicznie osady piaszczyste i piaszczysto-żwirowe, powstające w warunkach szybkiego przepływu wód. Każdy cykl składa się z dwóch serii: z żwirów i piasków różnoziarnistych, w których widoczne jest warstwowanie rynnowe oraz piasków
- 2

drobnoziarnistych (miejscami mułkowatych). Osady mają barwę jasnobieżową.

Utwory budujące wzniesienie są luźne, dlatego też ściany odsłonięte w wyrobisku ulegają sukcesywnemu zapelzaniu i obsuwaniu. W związku z prowadzoną tu okresowo eksploatacją materiału (głównie na potrzeby budowlane) niezbędne jest uzyskanie zgody na wejście na teren żwirowni. Grupy zwiedzające ten obiekt winny zachować należyłą ostrożność, zwłaszcza w pobliżu ścian.

W Wolisku, położonym w odległości ok. 1,5 km od Gęskiej Góry, znajduje się stacja hodowli żubrów. Aktualną ich liczbę określa się na 60 sztuk, jest to nie lada atrakcja turystyczna w tej okolicy. Na terenie Puszczy Boreckiej znajduje się też kilka ciekawych rezerwatów przyrody: rezerwat florystyczny Borki, Wyspa Lipowa, Mazury, Lipowy Jar oraz rezerwat krajobrazowo-leśny Piłackie Wzgórze, na terenie którego znajdują się wały morenowe porośnięte borem sosnowym i świerkowym.

Aby dostać się na Gęsią Górę należy z Kruklanek udać się w kierunku Jurkowa i skręcić na Wolisko. Dojeżdżając do Woliska, skierować się na prawo do Lipowa i przed wsią skręcić w lewo.

Obiekt znajduje się w pobliżu Szlaku Puszcza Borecka, oraz w pobliżu wspomnianej hodowli żubrów i wioski indiańskiej. W Kruklankach zobaczyć można inne ciekawe obiekty, takie jak ruiny mostów kolejowych i sieci umocnień - bunkrów. Na Gęskiej Górze, w kierunku wschodnim od koryony ściany, znajdują się także pozostałości grodziska. Górna krawędź wyrobiska porośnięta jest lasem liściastym.

The kame in Lipowo

In the Borki Forest a small settlement Lipowo is located. North from the settlement there is a hill called Gęsia Góra (Goose Mt.) (205.6 meters a.s.l.). This is the kame – a geomorphological form related to a moraine hill, which

belongs to the group of glacial hills marking the successive retreats of the ice sheet dated back to the Pomeranian stage of the Vistula River glacial period. The Borki Forest includes numerous depressions, streams and small valleys as well as outwash plains, meltwater valleys and common kames. The latter form hills up to 200-220 meters a.s.l., usually covered by fluvioglacial sediments deposited by the receding ice sheet.

The kame in Gęsia Góra consists of sands and gravels. It is typically elongated, trending NW-SE and dissected from the north by a meltwater valley. The excavation, 120 meters long and 20 meters high, exposes sand and sand-gravel sediments deposited under rapid flow conditions. Each depositional cycle includes two series: fine-grained sands (locally clayey) and gravels with random-grained

sands in which trough cross-bedding can be observed.

In Wolisko, some 1.5 kilometers from the kame, the European bison breeding farm is located. Moreover, in the area of Borki Forest several nature conservation reserves can be visited: the flora reserve in Borki, the Linden Island, the Mazury, the Linden Gorge and the Piłackie Hills landscape and forest reserve, which provides perfect examples of moraine ridges covered by pine and spruce forests. The kame is located close to the Borki Forest trail, nearby the breeding farm and the Indian village. In Kruklanki other interesting objects can be seen: ruins of railway bridges and remains of a fortification system.

The site can be approached from Kruklanki, heading to Jurków village, then turning towards Wolisko one, then turning right to Lipowo, then turning left, before the village.

Autor karty stanowiska dokumentacyjnego i fotografii:
K. Pachocka-Szwarc (2005)

Wybrana literatura: 166, 173, 199, 294, 402